

Magdalena Rosińska, Anna Nitka

AIDS I ZAKAŻENIA HIV W 2004 ROKU

Słowa kluczowe: AIDS, zakażenie HIV, epidemiologia, Polska, rok 2004

Key words: AIDS, HIV infection, epidemiology, Poland, 2004

AIDS W 2004 ROKU

W 2004 roku rozpoznano 170 zachorowań na AIDS. Było to o 28 przypadków więcej w stosunku do poprzedzającego roku i o 46 przypadków więcej od mediany za lata 2000-2002. Zapadalność wyniosła 0,45 na 100 000 mieszkańców. Liczba zgłaszanych zachorowań na AIDS od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Niewielki wzrost odnotowany w latach 2003 i 2004 wynika najprawdopodobniej z okresowych wahań zachorowalności, ale może też być konsekwencją zmiany standardów kwalifikacji osób zakażonych HIV do leczenia antyretrowirusowego w połowie 2003 r.

W 2004 r. zachorowania na AIDS wystąpiły w szesnastu województwach. Liczba zachorowań wahała się od jednego w woj. świętokrzyskim, do 36 (21,2% ogółu) w woj. dolnośląskim. Zapadalność wahała się od 0,08 w woj. świętokrzyskim i 0,10 w woj. podkarpackim do 1,24 na 100 000 mieszkańców w woj. dolnośląskim (tab. I). Zwraca uwagę utrzymująca się na najwyższym poziomie w ostatnich latach zapadalność w województwie dolnośląskim i wzrastająca w województwach kujawsko-pomorskim, łódzkim, mazowieckim, śląskim i wielkopolskim, podczas gdy liczba rejestrowanych przypadków w woj. lubuskim, małopolskim i pomorskim wykazuje tendencję spadkową.

W 2004 r. rozpoznano AIDS u 129 mężczyzn i 41 kobiet (o 6 kobiet więcej niż w roku 2003 i o 20 więcej niż w 2002 r.). Odsetek kobiet wśród rejestrowanych chorych uległ zwiększeniu w stosunku do poprzedzających lat. Wiek chorych kształtował się następująco: osiem osób poniżej 20 roku życia, w przedziale wieku od 20 do 29 lat – 40 osób, od 30 do 39 lat – 73 osoby, od 40 do 49 lat – 35 osób, 50-59 lat – 11 osób, 60 i więcej lat – 3 osoby.

Wśród chorych przeważali narkomani – 77 osób (45,3% ogółu chorych), kolejne grupy, których procentowy udział wzrósł w porównaniu z rokiem 2003, stanowili zakażeni drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych – 35 osób (20,6% ogółu) oraz zakażeni drogą kontaktów homo-/biseksualnych – 23 osoby (13,5% ogółu). Odnotowano zachorowanie na AIDS siedmiorga dzieci matek zakażonych HIV – o trzy przypadki więcej niż w roku 2003. U 24 chorych (14,1%), w formularzach zgłoszenia AIDS, nie podano informacji o drodze zakażenia (tab. II).

Dane uzupełniane do 31.05.2006 r.; pomoc techniczna: Jolanta Rudowska.

Tablica I. AIDS w Polsce w latach 1986-2004. Zachorowania, zapadalność, zgony i umieralność. Podział wg województw
 Table I. AIDS in Poland in 1986-2004, by voivodeship. Number of AIDS cases, incidence per 100,000, number of deaths and mortality

Województwo	Zachorowania* w latach						Zgony** w latach									
	mediana 2000-2002		2003		2004		1986-2004		mediana 2000-2002		2003		2004		1986-2004	
	l.	zap.	l.	zap.	l.	zap.	l.	zap.	l.	um.	l.	um.	l.	um.	l.	um.
1. Dolnośląskie	30	1,01	43	1,48	36	1,24	293	7	0,24	17	0,59	12	0,41	130		
2. Kujawsko-pomorskie	9	0,43	9	0,44	14	0,68	126	2	0,10	2	0,10	7	0,34	55		
3. Lubelskie	3	0,14	3	0,14	3	0,14	33	1	0,04	2	0,09	2	0,09	15		
4. Lubuskie	6	0,59	7	0,69	4	0,40	65	2	0,20	2	0,20	2	0,20	28		
5. Łódzkie	6	0,23	11	0,42	15	0,58	87	3	0,11	7	0,27	6	0,23	42		
6. Małopolskie	1	0,03	17	0,52	12	0,37	38	-	-	4	0,12	7	0,21	14		
7. Mazowieckie	11	0,22	8	0,16	14	0,27	320	4	0,08	3	0,06	4	0,08	163		
8. Opolskie	4	0,37	5	0,47	5	0,47	41	2	0,19	4	0,38	5	0,47	23		
9. Podkarpackie	1	0,05	1	0,05	2	0,10	11	-	-	1	0,05	-	-	6		
10. Podlaskie	3	0,25	2	0,17	4	0,33	23	1	0,08	1	0,08	1	0,08	8		
11. Pomorskie	16	0,73	15	0,69	11	0,50	179	6	0,27	4	0,18	8	0,36	84		
12. Śląskie	18	0,37	9	0,19	27	0,57	214	7	0,15	5	0,11	6	0,13	93		
13. Świętokrzyskie	-	-	3	0,23	1	0,08	14	-	-	1	0,08	1	0,08	9		
14. Warmińsko-mazurskie	3	0,20	3	0,21	5	0,35	27	-	-	1	0,07	3	0,21	8		
15. Wielkopolskie	6	0,18	2	0,06	12	0,36	61	1	0,03	3	0,09	2	0,06	30		
16. Zachodniopomorskie	6	0,35	4	0,24	5	0,29	78	3	0,17	4	0,24	-	-	34		
POLSKA	124	0,32	142	0,37	170	0,45	1610	44	0,11	61	0,16	66	0,17	742		

* rejestrowane wg miejsca zamieszkania; ** za lata 1986-1998 jako liczbę zachorowań, zgonów i liczbę ludności przyjęto liczby z byłych województw, które w 1999 r. weszły w skład województw nowego podziału administracyjnego kraju; ludność za 2004 r. – stan w dniu 30.06.2004 – dane GUS; l. – liczba, zap. – zapadalność, um. – umieralność na 100 000 mieszkańców.

Tabela II. Liczba zachorowań* i zgonów** chorych na AIDS w latach 1986-2004 wg drogi przenoszenia zakażenia
 Table II. Number of AIDS cases* and deaths of persons with AIDS in Poland in 1986-2004 by transmission group

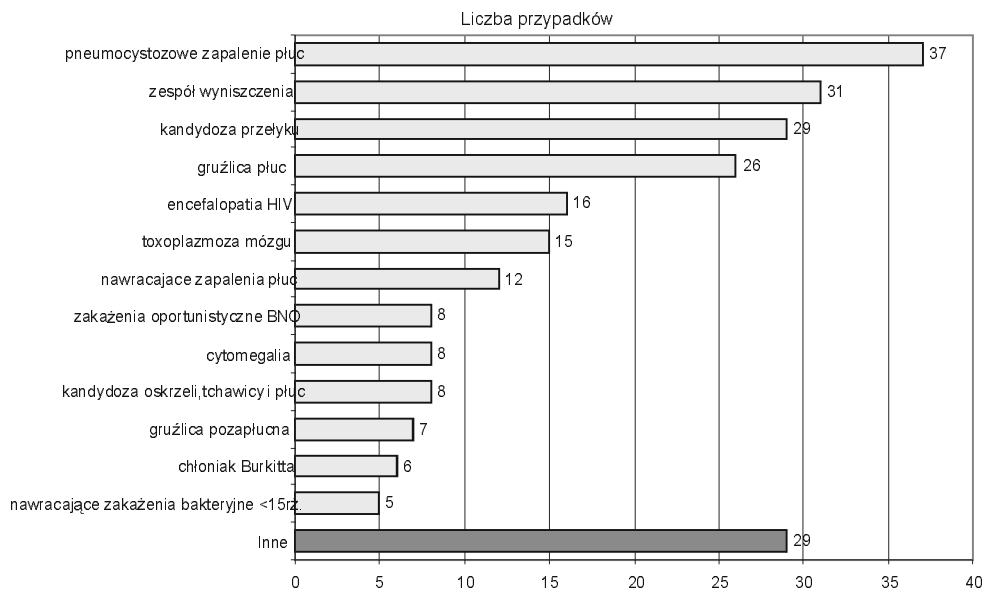
Rok	Zachorowania										Zgony									
	H/Bi	N	H/Bi/N	Hem	B	Het	Dz	I/Bd	Ogółem	H/Bi	N	H/Bi/N	Hem	B	Het	Dz	I/Bd	Ogółem		
1986	1								1	1								1		
1987	1					1			2	1					1			2		
1988	2								2	2								2		
1989	17	7				1			25	11	3							14		
1990	13	5				3			21	8	1				3			12		
1991	16	25				4		1	46	9	3						1	13		
1992	12	19		1		2		1	35	13	11				4			28		
1993	20	32		1		11	2	3	69	12	14		2		4		2	34		
1994	29	49		1	1	13	1	6	100	24	17			1	6	1	5	54		
1995	27	54		1	1	20		12	115	18	37		1		16		6	78		
1996	27	55		2		15	3	11	113	18	35		1	1	10	1	8	74		
1997	25	66		1		16	2	14	124	10	34				7		10	61		
1998	26	65				29	3	6	129	10	29				9		3	51		
1999	30	78				18	4	7	137	15	32				5	1	5	58		
2000	16	65				27	3	13	124	8	21				7		8	44		
2001	13	69				24	8	18	132	3	24				7	1	7	42		
2002	19	69				21	1	11	123	7	26				7		5	47		
2003	17	86				21	4	13	142	8	38				9	2	4	61		
2004	23	77				35	7	24	170	9	35				10		12	66		
Razem	334	821		7	2	261	38	140	1610	187	360		4	2	105	6	76	742		

*wg roku rozpoznania, **wg daty zgonu; H – /Bi-homo-i biseksualności, N – zakażeni w związku ze stosowaniem środków odurzających, H – /Bi/N-homo-i biseksualności i stosujący środki odurzające, Hem – chorzy na hemofilię, B – biorecy krwi i preparatów krwiopochodnych, Het – zakażeni drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych, Dz – dzieci matek zakażonych HIV, I/Bd – inni/brak danych

W 2004 r. w 121 przypadkach (71,2%) określono po jednej chorobie wskazującej na AIDS, w brzmieniu jak w definicji do celów nadzoru epidemiologicznego, skorygowanej w 1993 r. U 36 osób (21,2%) zdiagnozowano po 2 choroby wskaźnikowe, u 8 rozwinęły się po 3, a u 5 osób – po 4 choroby wskaźnikowe dla AIDS. Najczęściej rozpoznawane choroby wskaźnikowe przedstawia rycina 1. Spośród innych chorób wskaźnikowych u 4 osób zdiagnozowano cytomegaliowe zapalenie siatkówki, u 4 kolejnych zmiany rozsiane lub pozapłucne wywołane przez *Mycobacterium avium complex* lub *Mycobacterium kansasii*, a u kolejnych 4 osób mięsaka Kaposiego. U 3 osób zdiagnozowano kryptokokozę pozapłucną. Wśród innych diagnozowanych chorób były: zakażenia *Herpes simplex* (2 osoby), postępująca wieloogniskowa leukoencefalopatia (2 osoby), chłoniak immunoblastyczny (2 osoby), a ponadto po jednym przypadku kryptosporydiozy jelitowej z biegunką trwającą powyżej miesiąca, nawracającej posocznicy wywołanej przez bakterie z rodzaju *Salmonella*, chłoniaka pierwotnego mózgu oraz raka inwazyjnego szyjki macicy.

U 127 chorych (75% ogółu) z rozpoznaniem w 2004 r. AIDS, podano liczbę komórek CD4. U 69 chorych była ona niższa od 50 na mikrolitr, u 42 mieściła się w przedziale od 50 do 199 komórek CD4 na mikrolitr, a u 16 chorych wynosiła powyżej 200 komórek CD4 na mikrolitr.

Na 170 chorych, u których rozpoznano AIDS w 2004 roku, jedynie 16 (9,4%) było leczonych antyretrowirusowo przed rozwinięciem się pełnoobjawowego AIDS. W przypadku 86 osób (50,6%) AIDS rozpoznano praktycznie równocześnie z wykryciem zakażenia. Po 3 lub więcej latach od wykrycia zakażenia HIV zachorowało 57 osób (33,5% chorych) (tab. III).

Ryc. 1. Choroby wskaźnikowe wśród chorych na AIDS rozpoznanych w 2004 roku

Fig. 1. Indicator diseases among AIDS cases diagnosed in 2004. Number of cases

Tabela III. AIDS w latach 1986-2004. Podział wg roku rozpoznania AIDS oraz czasu między stwierdzeniem zakażenia HIV a zachorowaniem na AIDS

Table III. AIDS cases in Poland in 1986-2004, by the year of diagnosis and time lapse between the diagnosis of HIV infection and AIDS

Rok rozpoznania AIDS	Czas między stwierdzeniem zakażenia HIV a zachorowaniem na AIDS				Ogółem
	rozpoznanie równoczesne*	poniżej 1 roku	rok do 3 lat	3 lata i powyżej	
1986-1989	17	5	4	4	30
1990	10	7	3	1	21
1991	8	16	20	2	46
1992	10	3	13	9	35
1993	19	8	14	28	69
1994	18	9	27	46	100
1995	26	14	16	59	115
1996	30	14	9	60	113
1997	25	18	22	59	124
1998	36	11	23	59	129
1999	38	7	19	73	137
2000	40	16	13	55	124
2001	51	17	7	57	132
2002	36	16	19	52	123
2003	56	14	10	62	142
2004	86	16	11	57	170
RAZEM	506	191	230	683	1610

* stwierdzenie zachorowania w ciągu 3 miesięcy od zakażenia HIV

W 2004 r. do Zakładu Epidemiologii PZH zgłoszono 66 zgonów osób chorych na AIDS tj. o 5 więcej niż w 2003 r., i o 22 więcej od mediany za lata 2000-2002. Umieralność wyniosła 0,17 na 100 000 mieszkańców (w roku 2003 – 0,16), podczas gdy mediana za lata 2000-2002 miała wartość 0,11. Zgonów nie odnotowano w województwach: podkarpackim i zachodniopomorskim. W pozostałych województwach liczba zgonów wahała się od jednego w woj. podlaskim i świętokrzyskim do 12 w dolnośląskim. Umieralność według województw mieściła się w granicach od 0,06 na 100 000 mieszkańców w woj. wielkopolskim, do 0,47 w woj. opolskim (tab. I).

Wśród zmarłych było 35 (53%) narkomanów, 10 osób zakażonych drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych, 9 homo-/biseksualistów i 12 osób bez informacji o drodze zakażenia (tab. II). Zmarło 53 mężczyzn i 13 kobiet. Wiek zmarłych kształtował się następująco: w grupie wieku 20-29 lat – 9 osób, 30-39 lat – 27 osób, 40-49 lat – 22 osoby, 50-59 lat – 4 osoby, 60 i więcej lat – 4 osoby. Nie odnotowano zgonów poniżej 20 roku życia.

W przypadku 39 chorych, u których rozpoznano AIDS w 2004 r. (22,9% ogółu), zgon nastąpił w ciągu 3 miesięcy po rozpoznaniu AIDS. Łącznie 62 osoby (36,4% ogółu) zmarły w przeciągu jednego roku od rozpoznania AIDS. Spośród 66 chorych na AIDS, którzy zmarli w 2004 r., tylko 4 osoby przeżyły rok lub dłużej po rozpoznaniu u nich AIDS.

AIDS W LATACH 1986-2004

Od 1986 roku, kiedy rozpoczęto rejestrację osób zakażonych wirusem HIV oraz zachorowań i zgonów z powodu AIDS, upłynęło 18 lat. Do 31 grudnia 2005 r. zgłoszono do Zakładu Epidemiologii PZH 1 610 zachorowań na AIDS rozpoznanych w latach 1986-2004, w tym 170 w 2004 r. Część z tych zgłoszeń dotyczyła rozpoznania z lat wcześniejszych. Jeszcze w roku 2004 zgłoszono z opóźnieniem po jednym zachorowaniu rozpoznanym w 1997 r., w 1999 r., w 2000 r. oraz w 2001 r., ponadto 3 zachorowania z 2002 r. oraz 45 rozpoznanych w 2003 r. Około jedna trzecia zachorowań rozpoznanych w 2004 roku (51), została zgłoszona w roku 2005.

Na przestrzeni lat 1986-2004, zarejestrowano zachorowania na AIDS na terenie całej Polski. Najwięcej zachorowań odnotowano w woj. mazowieckim – 320 przypadków, a najmniej zachorowań na AIDS wystąpiło wśród mieszkańców woj. podkarpackiego (11) i świętokrzyskiego (14) (tab. D).

Najliczniejszą grupę spośród chorych mężczyzn stanowią narkomani (50%), w dalszej kolejności homo- i biseksualiści (25,8%). Trzecią, pod względem liczebności, grupę stanowią zakażeni drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych (20,2%). W ostatnich latach obserwuje się jednak zmianę proporcji pomiędzy zachorowaniami mężczyzn zakażonych poprzez kontakty homoseksualne i osób zakażonych drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych – większą liczbę.

Wśród ogółu chorych przeważają mężczyźni – 1 294 przypadki (80,4%) (tab. IV), najwięcej w grupie wieku od 30 do 39 lat – 42,2% chorych mężczyzn, w grupie od 20 do 29 lat – 24,3% i w grupie od 40 do 49 lat – 22,4%. W latach 1986-2003 AIDS stwierdzono u 316 kobiet (19,6% ogółu). Najwięcej kobiet (51,1%) zakażyło się w związku z dożylnym stosowaniem środków odurzających; drugą, najczęściej podawaną drogą zakażenia, były ryzykowne kontakty heteroseksualne (25,4%). W odróżnieniu od mężczyzn, najczęściej rozpoznawano AIDS u kobiet w grupie wieku 20 – 29 lat (42,1%), następnie w grupie wiekowej 30-39 lat (31,6%) i 40-49 lat (14,6%).

U chorych, u których rozpoznano AIDS w okresie od 1986 do 2004 r., określono następujące choroby wskaźnikowe: kandydozę przelyku – u 381 osób, zapalenie płuc wywołane przez *Pneumocystis carinii* – u 274 osób, gruźlicę płuc – u 225, zespół wyniszczenia w przebiegu zakażenia HIV – 224, bliżej nieokreślone zakażenie oportunistyczne – u 155, encefalopatię związaną z zakażeniem HIV – u 140, nawracające zapalenie płuc – u 130, toksoplazmozę mózgu – u 93, gruźlicę pozapłucną – u 74, pozapłucną kryptokokozę – u 47, kandydozę oskrzeli, tchawicy lub płuc – u 46, zmiany rozsiane lub pozapłucne wywołane przez *Mycobacterium avium complex* lub *M. kansasii* – u 39, zapalenie siatkówki wywołane przez wirus cytomegalii u 34, postępującą wieloogniskową leukoencefalopatię i mięsaka Kaposiego – po 32 osoby, inne mykobakteriozy i chorobę wywołaną wirusem cytomegalii – po 29 osób, chłoniaka immunoblastycznego – u 25, zmiany wywołane przez *Herpes simplex* i liczne lub nawracające zakażenia bakteryjne po 24 osoby, chłoniaka *Bur-*

Tabela IV. Zachorowania na AIDS w Polsce w latach 1986-2004. Podział wg płci, wieku* i drogi przenoszenia zakażenia

Table IV. AIDS in Poland in 1986-2004 by sex, age* and transmission group

Grupa wieku	Płeć			Droga przenoszenia								
	M	K	Ogółem	H-/Bi	N	H-/Bi/N	Hem	B	Het	Dz	I/Bd	Ogółem
<20	32	23	55	1	5		3		1	38	7	55
20-29	314	133	447	49	301	1	2	1	66		27	447
30-39	546	100	646	118	385	4			94		45	646
40-49	290	46	336	103	121	2	2		64		44	336
50-59	88	13	101	49	8				29		15	101
60 i >	24	1	25	14	1			1	7		2	25
Razem	1294	316	1610	334	821	7	7	2	261	38	140	1610

* dokładny wiek (lata) w chwili rozpoznania AIDS; M – mężczyźni, K – kobiety, H-/Bi – homoi biseksualiści, N – zakażeni w związku ze stosowaniem środków odurzających, H-/Bi/N – homoi biseksualiści i stosujący środki odurzające, Hem – chorzy na hemofilię, B – biorcy krwi i preparatów krwiopochodnych, Het – zakażeni drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych, Dz – dzieci matek zakażonych HIV, I/Bd – inni/brak danych

* exact age (years) at AIDS diagnosis

kitta – u 23, posocznicę wywołaną przez niedurowe bakterie z rodzaju *Salmonella* – u 19, chłoniaka bliżej nieokreślonego – u 13, chłoniaka pierwotnego mózgu – u 11, kryptosporidiozę jelitową – u 5, raka inwazyjnego szyjki macicy – u 4, pozapłucną histoplazmozę – u 3 osób, śródmiąższowe limfoidalne zapalenie płuc – u 2 dzieci oraz kokcydioidomykozę i izosporydiozę – po 1 osobie.

W latach 1986-2004 zgłoszono ogółem 742 zgony osób chorych na AIDS. Zgony odnotowano we wszystkich województwach. Ich liczba wahała się od 6 – w województwie podkarpackim, do 163 zgonów chorych na AIDS w woj. mazowieckim. Znaczną liczbę zgonów odnotowano ponadto w woj. dolnośląskim – 130, śląskim – 93 i pomorskim – 84. Wśród zmarłych największy odsetek stanowili narkomani (48,5%), a następnie homoi biseksualiści (25,2%) i zakażeni drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych (14,2%). Wśród ogółu zmarłych przeważali mężczyźni (625 – 84,2% ogółu zmarłych chorych na AIDS). Około 38,8% chorych zmarło w przeciągu roku od rozpoznania AIDS. Wśród zmarłych jedynie 5,4% przeżyło 3 lub więcej lat od rozpoznania AIDS.

ZAKAŻENIA HIV W 2004 R.

W 2004 r. wśród obywateli polskich wykonano ogółem co najmniej 1 459 750 testów przesiewowych w kierunku zakażenia wirusem HIV (tab. V). Stanowiło to 28,84% więcej badań w stosunku do poprzedniego roku. W porównaniu do 2003 r. przeprowadzono o 28,75% więcej badań wśród krwiodawców. Częstość wykrywania nowych zakażeń zmalała o 22,10% w grupie osób utrzymujących ryzykowne kontakty heteroseksualne, o 16,24% w grupie osób stosujących dożylnie środki odurzające oraz o 11,78% w grupie osób trud-

Tabela V. Nowo wykryte zakażenia HIV w 2004 r. (wg. daty badania)¹
 Table V. Newly diagnosed HIV infections 2004 (by the date of testing)

Grupa badanych	Liczba badań ogółem ^{2/}	W tym serologicznie dodatnich	
		liczba osób	częstość ^{3/}
Homo- i biseksualiści	455	20	4,39
Stosujący środki odurzające we wstrzyknięciach	2047	261	12,75
Osoby trudniące się prostytutką	262	2	0,81
Biorecy krwi, nasienia, tkanek i narządów	2933	4	0,14
Chorzy na hemofilię	243	0	-
Osoby utrzymujące ryzykowne kontakty heteroseksualne	5702	177	3,10
Osoby z w/w grup razem	11642	464	3,99
Dawcy krwi	1333943	160	0,01
Dawcy nasienia, tkanek i narządów	536	1	0,19
Inni/brak danych	114560	599	0,52
Obywatele polscy ogółem	1459513	1210	0,08

¹ stan w dn. 31.12.05; ² bez MSW i PKP, rejestracja niepełna; ³ liczba osób serologicznie dodatnich na 100 wykonanych badań

niących się prostytutką. Zwiększyła się natomiast grupa osób badanych bez podania informacji o grupie ryzyka oraz osób z „innych” grup ryzyka, zwłaszcza przebywających w więzieniach i aresztach, ale były to w skali kraju dane niepełne.

Ogółem w 2004 r. zgłoszono 656 (1,7 na 100 000) nowo wykrytych zakażeń HIV, o 46 więcej niż w roku 2003. Najwięcej zakażeń odnotowano w województwie dolnośląskim – 126 przypadków (4,4 na 100 000), a najmniej w lubelskim, podkarpackim i świętokrzyskim – po 7. W 22,1%, to jest odsetku zbliżonym do obserwowanych w ubiegłych latach, zgłoszenia nie zawierały informacji na temat miejsca zamieszkania osoby zakażonej (tab. VI).

W skali kraju najwięcej zakażeń wykryto wśród osób młodych: w grupie wieku 20 do 29 lat – 39% i w grupie wieku 30 do 39 lat – 29,7% wszystkich zarejestrowanych zakażeń. Osoby do 30 roku życia stanowiły w skali kraju 44,2% zakażonych. Największy odsetek zakażonych poniżej 30 roku życia odnotowano w województwach: łódzkim (60,4%) warmińsko-mazurskim (57,8%), dolnośląskim (55,6%), śląskim (50%) i zachodniopomorskim (48,6%). Natomiast osoby powyżej 30 roku życia dominowały w województwach: mazowieckim (60,3%), zachodniopomorskim (51,3%) oraz śląskim (47,1%) i dolnośląskim (42,9%). W 2004 r. zarejestrowano 13 zakażeń wśród dzieci do 15 roku życia, w tym u 3 niemowląt.

Kobiety stanowiły 27% zakażonych zarejestrowanych w 2004 r., to jest o 1,7% mniej niż w roku 2003. Udział kobiet w poszczególnych województwach wahał się od 0% w woj. podkarpackim i 14,3% w woj. świętokrzyskim do 45,2% w woj. łódzkim. Odsetek kobiet w pięciu województwach wyniósł od 30,0 – 33,3 %. Odsetek kobiet wśród nowo wykrytych zakażeń jest podobny jak w przypadku zachorowań na AIDS (24,2%).

Tab e l a VI.1. Nowo wykryte zakażenia HIV obywateli polskich w 2004 r. Podział wg województwa zamieszkania, płeć i wieku zakażonych
 Tab l e VI.1. HIV infections of Polish citizens detected in 2004, by voivodeship of inhabitance, gender and age of the infected persons

Grupa wieku	WOJEWÓDZTWO																							
	dolnośląskie		kuj.-pom.		lubelskie		lubuskie		łódzkie		matopolskie		mazowieckie		opolskie		podkarp.							
	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R			
<20	3	7	10				1			2	3	5				1	1	2						
20-29	44	16	60	4	2	6	4	1	3	4	14	27	4	1	5	16	6	2	24	3	3	3	3	3
30-39	29	8	37	5	4	9	1	1	5	2	8	14	7	2	9	19	3		22	6	1	7	1	1
40-49	10	2	12	3		3	2	3		3	3	1	4	1	1	13	2	2	17	1		1	2	2
50-59	4		4										1		1	1	1	1	2			1	1	1
60 i >	1		1							1			1		1									
b.d	2		2							1	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1				
Ogółem	93	33	126	12	6	18	4	3	7	10	5	15	24	53	15	4	19	50	14	68	10	1	11	7

Grupa wieku	WOJEWÓDZTWO																								Brak danych						POLSKA					
	podlaskie		pomorskie		śląskie		świętokrz.		warm.-maz.		wielkop.		zachodniop.		M		K		R		M		K		R											
	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R	M	K	R									
<20																																				
20-29	3	1	4	6	3	9	20	9	29				7	2	9	6	2	8	12	5	17	32	12		44	177	77									
30-39	3	2	5	8	2	10	13	5	18	4			5	1	6	5	2	7	7	2	9	21	7	1	29	146	48									
40-49				3		3	9	2	11				1		1	3		3	3	1	4	20	4		24	77	12									
50-59							3	1	4	2	1	3	1	1	1	3	3	3	3	3	6	9	2		11	28	8									
60 i >																						2			2	5	0									
b.d							1	1	2			2						2				14	8	6	28	21	12									
Ogółem	6	3	9	17	5	22	49	21	70	6	1	7	15	4	19	4	23	25	12	37	100	37	8	145	467	177	12									

Tabela VII. Nowo wykryte zakażenia HIV obywateli polskich w 2004 r., wg. daty zgłoszenia.
Podział wg województw¹ i grup zakażonych

Table VII. Newly diagnosed HIV infections of Polish citizens in 2004, by reporting date. By voivodeship and the risk group

Województwo	Grupa zakażonych								Zakażenia wśród kandydatów na dawców krwi
	H-/Bi	N	Hem	Het	Dz	I/Bd	Ogółem	Zapadalność na 100 tys. mieszkańców ^{2/}	
POLSKA	23	187	-	38	10	398	656	1,7	16
1. Dolnośląskie	2	59	-	7	3	55	126	4,4	1
2. Kujawsko-pom.	1	5	-	-	-	12	18	0,9	1
3. Lubelskie	-	1	-	-	-	6	7	0,3	-
4. Lubuskie	-	2	-	1	-	12	15	1,5	1
5. Łódzkie	1	30	-	6	1	15	53	2,0	2
6. Małopolskie	1	2	-	6	-	10	19	0,6	1
7. Mazowieckie	9	11	-	6	2	40	68	1,3	1
8. Opolskie	-	6	-	1	-	4	11	1,0	-
9. Podkarpackie	-	2	-	-	-	5	7	0,3	-
10. Podlaskie	-	5	-	1	-	3	9	0,7	-
11. Pomorskie	1	5	-	2	-	14	22	1,0	1
12. Śląskie	3	10	-	3	3	51	70	1,5	3
13. Świętokrzyskie	-	2	-	-	-	5	7	0,5	-
14. Warmińsko-maz.	-	7	-	1	-	11	19	1,3	1
15. Wielkopolskie	4	8	-	-	-	11	23	0,7	4
16. Zachodniopom.	1	3	-	2	1	30	37	2,2	-
Brak danych	-	29	-	2	-	114	145	-	-

¹ rejestrowanie wg miejsca zamieszkania; H-/Bi – homo- i biseksualiści; N – zakażeni w związku ze stosowaniem środków odurzających; Hem – chorzy na hemofilię; Het – zakażeni drogą ryzykownych kontaktów heteroseksualnych; Dz – dzieci matek zakażonych HIV; I/Bd – inni/brak danych;

² ludność – stan w dniu 30.06.2004 r. – dane GUS;

W tabeli VII zestawiono przynależność zakażonych do poszczególnych grup ryzyka transmisji zakażenia. O większości osób (398 – 60,7% ogółu) brak jest informacji co do możliwej drogi zakażenia. Drugą z kolei grupę stanowią osoby, które prawdopodobnie zakaziły się w wyniku stosowania dożylnych środków odurzających – 187 zakażonych (28,5% ogółu, 89,5% spośród osób o znanej grupie ryzyka). Ponadto odpowiednio 5,8% i 3,5% zakażonych to osoby utrzymujące ryzykowne kontakty heteroseksualne i mężczyźni homoseksualni. Rozkład według grup ryzyka był podobny dla obu płci. Wśród kobiet

i mężczyzn było odpowiednio 45 i 141 osób stosujących dożylnie środki odurzające, 14 i 24 osoby utrzymujące ryzykowne kontakty heteroseksualne oraz 10 dzieci (sześć dziewczynek i 4 chłopców) matek zakażonych HIV. Oprócz tego zgłoszono 23 zakażenia mężczyzn homo- lub biseksualnych.

PODSUMOWANIE

Liczba rejestrowanych zachorowań na AIDS rozpoznanych w latach 1999-2003 pozostawała na podobnym poziomie (zapadalność 0,34-0,37 na 100 000 rocznie). W roku 2004 nastąpił wzrost zachorowań na AIDS w stosunku do roku 2003 (zapadalność 0,45 na 100 000). W ostatnich latach zmienił się udział procentowy zachorowań w poszczególnych województwach. Podczas, gdy w przeszłości najwyższą zapadalność notowały województwa mazowieckie i pomorskie, obecnie AIDS rozpoznawany jest najczęściej w województwie dolnośląskim (zapadalność 1,24 na 100 000).

Nadal grupą najbardziej dotkniętą epidemią zakażenia HIV i AIDS są osoby stosujące środki odurzające we wstrzyknięciach. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak wzrastająca liczba zgłoszeń, w których brak określenia grupy ryzyka. Wśród przyczyn można wymienić obawy o ochronę poufnych danych osobowych, jednakże może to przemawiać również za pozostawianiem chorych i zakażonych poza zdefiniowanymi grupami ryzyka. Na tę ostatnią możliwość wskazuje wyższy odsetek osób, u których zakażenie HIV rozpoznano późno, praktycznie równocześnie z AIDS, co sugeruje niską świadomość zagrożenia lub małą dostępność badań. Wzrastający udział kobiet wśród zakażonych może świadczyć z kolei o zwiększającej się roli transmisji drogą heteroseksualną.

Po wprowadzeniu terapii antyretrowirusowej w Polsce nie odnotowano spadku nowych zachorowań na AIDS, co może wiązać się z późnym rozpoznawaniem zakażenia HIV lub niezastosowaniem, z różnych przyczyn, odpowiedniego leczenia. Wśród osób, u których rozpoznano AIDS w 2004 roku, jedynie co dziesiąty spośród chorych o liczbie komórek CD4 poniżej 200 na mikrolitr był leczony antyretrowirusowo przed rozpoznaniem AIDS.

Po roku 1996 liczba rejestrowanych zgonów chorych na AIDS spadła, by znów wzrosnąć w latach 2002 - 2004. Co więcej, znaczne było niedorejestrowanie zgonów osób chorych na AIDS w porównaniu do liczby zgonów z powodu AIDS podawanej przez GUS. I tak z danych GUS wynika, że w 2004 r. odnotowano 95 zgonów w kategoriach B20 – B22 (choroba wywołana przez HIV, której skutkiem są określone choroby), 27 w kategorii B23 (choroba wywołana przez HIV, której skutkiem są inne stany) i 2 w kategorii B24 (choroba wywołana przez HIV, nieokreślona). Za ten sam okres do PZH wpłynęło jedynie 66 zgłoszeń.

Podsumowując, istotne jest uważne monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zakażeń HIV i AIDS w Polsce, a zwłaszcza utrzymanie wysokiego poziomu rzetelności zbieranych danych, po to, by móc odpowiednio ukierunkować działania przeciwepidemiczne.

M Rosińska, A Nitka

AIDS AND HIV INFECTION IN POLAND IN 2004

SUMMARY

The cumulative number of AIDS cases diagnosed in Poland from 1986 through 2004 reached 1610, and 742 AIDS deaths were registered during this time. Compared to previous years there was a slight increase in number of diagnosed AIDS cases (142 in 2003, incidence 0.37 per 100 000, comparing to 123 in 2002). Moreover the upward trend in AIDS mortality, which began in 2002, continued in 2004, with 66 reported deaths (a 8% increase as compared to 2003 and 29% increase as compared to 2002). Additionally, taking into account the official life statistics data, AIDS deaths might be underreported.

In 2004, 656 newly detected HIV infections were reported (incidence 1.7 per 100 000), which is within the range observed in the past years. Injecting drug users constituted the most numerous risk group both among the AIDS cases (45.3%) and the HIV infection cases (28.5%). The proportion of reports of HIV infections with missing information on the risk group, however, remained very high (60.7% of all reports). In order to monitor the epidemiological situation better quality of data will need to be assured.

Adres autorek:

Magdalena Rosińska, Anna Nitka
Zakład Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny
ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa
tel. 022 5421 241, e-mail: anitka@pzh.gov.pl, fax: 022 5421327